BA - B.Ed.

Question Papers

Semester -5th

December, 2023

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

21232/NH

C–2113

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਜ਼ਮੀ

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਓ

1. ਜਨਮਸਾਖੀ, ਗੋਸ਼ਟਿ ਅਤੇ ਪਰਚੀ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

"ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ" ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਜਾਂ

'ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਾਓ। 10

Scanned with CamScanner

2. 'ਗਲੀ ਵਿਚ' ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

'ਭੇਡ-ਚਾਲ' ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

'ਹਾੜਾਂ ਦੇ ਦੁਪਹਿਰੇ' ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ-ਅ

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ/ਵਾਕੰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਲੇਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋ: 10

(a) ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ

(b) ਸੌਦੇਬਾਜੀ

(c) ਧੋਖਾਧੜੀ

(d) ਮਹਾਂਮਾਰੀ

(e) ਬਚਪਣ।

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ **ਤਿੰਨਾਂ** ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ:

(a) (i) ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਅਤੇ ਰੂਪਾਂਤਰੀ ਪਿਛੇਤਰਾਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ii) ਅਗੇਤਰ ਅਤੇ ਪਿਛੇਤਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 5

(b) (i) ਨਾਂਵ-ਵਾਕੰਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

(ii) ਕਿਰਿਆ-ਵਾਕੰਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਰਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 5

(c) (i) ਕਾਰਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

(ii) ਵਿਭਕਤੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਭਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? 5

ਭਾਗ-ਏ

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: $15 \times 2 = 30$

(i) 'ਭਾਇਚਾਰੀ' ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(ii) 'ਹੁਕਮਨਾਮਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

(iii) 'ਸਾਖੀ' ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(iv) 'ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੱਤ ਦੱਸੋ।

(v) 'ਗੋਸ਼ਟਿ' ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(vi) ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦਗਰਜੀ ਭਰੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ?

(vii) ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

(viii) ਲੇਖਕ ਅਨੁਸਾਰ 'ਭੇਡਚਾਲ' ਦੀ ਰੁਚੀ ਕਾਰਣ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(ix) ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ 'ਹੁਕਮਨਾਮਾ' ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?

(x) 'ਹਾੜਾਂ ਦੇ ਦੁਪਹਿਰੇ' ਨਿਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਹਲੇ ਲੋਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ?

(xi) ਅਗੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

(xii) ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਿਰਿਆ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(xiii) ਪਿਛਲੱਗੀ ਕਾਰਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(xiv) ਸਕਅਕ ਕਿਰਿਆ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(xv) ਕਰਮ ਨਾਂਵ-ਵਾਕੰਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੁੱਢਲਾ ਗਿਆਨ

Sem: V

Time: 3hrs M.M.75

ਭਾਗ-ੳ

1. ਕਿਸੇ ਦੋ ਦਾ ਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
   ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤ-ਕਥਾਵਾਂ
   ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਹਿਰੇ ਮੋਤੀ
   ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ

(8x2=16)

ਭਾਗ-ਅ

2. ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।
   ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
   ਸੜਕ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ
   ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਨਸ਼ੇ

(09)

3. ਮੁਹਾਵਰੇ (ਕੋਈ 10 ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦਸ ਕੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋ) : (10x2=20)

ੳ) ਅੱਗ ਲਗਣੀ
ਅ) ਅੱਗ ਲਗਣੀ
ੲ) ਅਕਲ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਣਾ
ਸ) ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲਨਿਆਂ
ਹ) ਸਿਰ ਖਾਣਾ
ਕ) ਸਹਿਮ ਜਾਣਾ
ਖ) ਹੱਥ ਅੱਡਣੇ
ਗ) 420 ਕਰਨਾ
ਘ) ਡੰਡੇ ਵਜਾਣਾ
ਙ) ਖੂਨ ਖੋਲਣਾ
ਚ) ਗਲੇ ਲਾਉਣਾ
ਛ) ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਨਾ
ਜ) ਟੰਗ ਅੜਾਉਣਾ
ਝ) ਸਿਰ ਸਵਾਹ ਪਾਉਣੀ
ਞ) ਉੱਲੂ ਬੋਲਣੇ

ਭਾਗ-ੲ

4. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ : (15x2=30)

ੳ) ਮੁਗਲ ਘਰਾਨੇ ਦੇ ਕੱਟੜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੌਣ ਸਨ?
ਅ) ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ?
ੲ) ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
ਸ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
ਹ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ?
ਕ) ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?
ਖ) ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਤ- ਗਾਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
ਗ) ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਹੈ?
ਘ) ਸੱਸੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
ਙ) ਆਰਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ?
ਚ) ਬੋਧ ਸਤੂਪ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
ਛ) ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
ਜ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
ਝ) ਮੋਰੀਆ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਰਾਟ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
ਞ) ਸ਼ਹੀਦ ਉੱਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ?

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

21236/NH

C/2113

ENGLISH

(COMMUNICATION SKILLS)

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt the all questions :

SECTION—A

1. Answer the following is not more than 300 words : 13

Discuss Arms and the Man as an anti-somantic comedy.

Scanned with CamScanner

Or

Write a note on comparison of the characters of Raina Petkoff and Louka, both young girls of marriageable age but from different social backgrounds.

2. Answer any **four** of the following in about 50 words each. 4×3=12

(a) Briefly discuss the opening scene of Arms and the Man.

(b) Do you appreciate catherine petkoff's role as a mother or not? Give reasons for your choice.

(c) Briefly comment on Louka's relationship with Surgeons, especially highlighting her response to his flirting nature.

(d) Describe the scene in which major Petkoff complains about his coat fitting and searches

for his old coat. What has happened to the old coat? Who has taken the picture from the pocket?

(e) What kind of a servant Nicola is?

(f) Write a note on 'Chocolate Cream' as a symbol.

SECTION—B

3. Make a summary of the following para in about 100 words. Also suggest a suitable title. 8,2

Ants talk-not with words but with tastes and smells! Their vocabulary is made up of a mixture of substances they produce in various parts of their bodies and emit via their glands. The substances, known as 'pheromones', are signals that other ants can smell and taste. The messages they communicate set off a specific kind of behviour : fetching food for instance or looking after the brood

Scanned with CamScanner

or feeding the queen. Ants use a hundred different scents to communicate a hundred different messages. With such a sophisticated array of messanger fragrances, ants organise complicated tasks with close-to-perfect efficiency.

When you see a handful of ants scurrying around in the kitchen without any apparent purpose, it does not mean they have lost their bearings. They are scouts foraging for food. Once they have found something edible, they report back to base, depositing their chemical spores on the way. "Food located, please collect," is the taste and smell message for the other members back at the nest. Soon, long chains of worker-ants begin scurrying back and forth from their nest ferrying food, which they handover to ants who specialise in housekeeping. The duties of these ants include keeping the nest in good order and cleaning and feeding the queen.

Jet ants settle in hollow trees where they build papery structures to live in. In these trees they keep herds of greenflies which they actually milk in the same way we milk cows. It is a model partnership. To satisfy their need for amino acids, the greenflies have to ingest large quantities of sap. As a result, surplus sugar forms in their bodies which they excrete through their rear ends. This so-called honeydew is the jet ants' main source of nourishment. In return the ants see to it that the greenflies don't get stuck fast in their own honey and also protect their herds from marauding (searching things to steal or people to attack) predators such as ladybirds. In fact, it is a form of dairy farming; and ultimate example of socialism.

4. Write a letter to your Parents, inviting them to attend the convocation of your college in which you will be receiving a gold medal for securing first position in the university in B.A.

Scanned with CamScanner

Or

Write a letter to your friend, suggesting him to take appropriate measures to recover well from a long illness. 10

SECTION—C

5. Suppose you are the editor of the 'English section' of your college magazine. Prepare a report on all the extra-curricular activities organised by the college during the year.

Or

Suppose you are Sukhdeep, a journalist and a social activist. Prepare a report for a leading English newspaper regarding increasing number of road accidents caused by dysfunctional traffic lights and stray animals. 7

6. Write an email to the manager of a sports club in your state, asking him for dates and regarding facilities to arrange a badminton tournament. 8

7. Use any **fifteen** of the following words in sentences of your own : 15×1=15

accuracy, bacteria, calculation, compensate, diagnosis, elimination, fluid, globalization, harvest, inclusion, legend, logical, monopoly, numerical, overview, paradox, quotation, scatter, terribly, valid.

Scanned with CamScanner

Roll No. 337209..... Total Pages : 4

21243/NH

C/2113

HISTORY OF THE WORLD

(1500 A.D.–1950 A.D.)–I

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C will be compulsory.

SECTION—A

1. What were the causes of Reformation? 12

2. Explain the effects of French Revolution of 1789 A.D. France and Europe. 12

Scanned with CamScanner

3. Write the main causes of the downfall of Napoleon power. 12

4. Give a brief account of Italian unification. 12

SECTION—B

5. Examine the main results of Russian Revolution of 1917 A.D. 12

6. Trace the factors leading to the rise of Fascism in Italy. 12

7. Discuss the causes of second World war. 12

8. Describe the modernization of Turkey under Kemal Pasha. 12

SECTION—C

9. (a) Answer the following : 8×2=16

(i) Leonardo da Vinci.

(ii) Taille.

(iii) Codes of Napoleon.

(iv) Blood and Iron policy.

(v) Flying shuttle.

(vi) Hitler.

(vii) League of Nations.

(viii) Sino-Japanese War 1937 A.D.

(b) Attempt any **one** map question : 7,4

On the Outline map of Europe, show Europe in 1789 A.D. Also add on explanatory note.

Or

On the Outline map of Europe show the important changes taken up by Congress of Vienna. Also add on explanatory note.

Scanned with CamScanner

For Blind Candidates : (in lieu of Map question)

Attempt any **two** : $5\frac{1}{2} \times 2 = 11$

(i) Sale of Indulgences.

(ii) Cavour.

(iii) Principles of Vienna Congress.

(iv) Zollverein.

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

21249/NH

C/2113

ABSTRACT ALGEBRA–I

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 8 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

1. If N, M are normal subgroups of G, prove that $NM/M \approx N/N \cap M$. 6

2. (a) If G is a finite group and H is a subgroup of G, then o(H) is a divisor of o(G). 3

   (b) Prove that a group of order 9 is abelian. 3

Scanned with CamScanner

3. (a) If ϕ is a homomorphism of G into G' with kernel K, then K is a normal subgroup of G. 3

(b) If p is a prime number and a is any integer, then $a^p = a(\text{mod } p)$. 3

4. (a) Show that U_{17} is a cyclic group. What are all its generators? 3

(b) Find the center of Dihedral group D_n. 3

SECTION—B

5. (a) If p is a prime number then J_p, the ring of integers modp, is a field. 3

(b) Let R be a Euclidean ring. Suppose that for a, b, c $\in$ R, a | bc but (a, b) = 1. Then a | c. 3

6. Let R be a Euclidean ring and let A be an ideal of R. Then there exists an element $a_0 \in A$ such that A consists exactly of all a_0x as x ranges over R. 6

7. State and prove Unique Factorization Theorem. 6

8. (a) If D is an integral domain and D is of finite characteristic, prove that the characteristic of D is a prime number. 3

(b) Show that the commutative ring D is an integral domain if and only if for a, b, c $\in$ D with $a \neq 0$, the relation ab = ac implies that b = c. 3

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 8×2=16

(i) If G is a group in which $(ab)^i = a^i b^i$ for three consecutive integers i for all a, b $\in$ G, show that G is abelian.

(ii) Show that U_8 is not a cyclic group.

(iii) Show that every subgroup of an abelian group is normal.

Scanned with CamScanner

(iv) Define homomorphism and give an example.

(v) Prove that any field is an integral domain.

(vi) If F is a field, prove its only ideals are (0) and F itself.

(vii) A Euclidean ring possesses a unit element.

(viii) Prove that the units in a commutative ring with a unit element form an abelian group.

Scanned with CamScanner

PC–21244/NH

C–2113

ECONOMICS OF DEVELOPMENT–I

(Semester–V)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 9 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. Explain the main features of an underdeveloped economy.

II. Discuss the Lewis theory of unlimited supply of labour in detail.

III. Explain the Neoclassical model of growth.

IV. Critically explain the Classical theory of economic development.

SECTION—B

V. Explain your understanding of Leibenstein's critical minimum effort thesis.

VI. Critically explain the theory of balanced growth.

VII. Discuss the export promotion strategy and suggest measures.

VIII. Write a detailed note on input output analysis.

Scanned with CamScanner

SECTION—C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. Distinguish between economic growth and development.
2. Describe the concept of disguised unemployment.
3. What are the main sources of capital formation?
4. Briefly discuss the Amartya Sen's view on development.
5. Conceptualise the unbalanced growth.
6. Mention main features of investment criteria.
7. What do you mean by labour intensive techniques?
8. What is import substitution strategy?
9. Mention the objectives of planning.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 9 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਇਕ ਘੱਟ-ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

II. ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਅਸੀਮਿਤ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਲੂਈਸ (Lewis) ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

III. ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਵ-ਕਲਾਸੀਕਲ ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

IV. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ (Classical) ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

V. ਲੀਬਨਸਟੀਨ (Leibenstein) ਦੇ ਕਰਿਟੀਕਲ ਨਿਊਨਤਮ ਯਤਨ ਥੀਸਿਜ਼ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VI. ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VII. ਨਿਰਯਾਤ ਵਾਧਾ ਕਾਰਜ-ਨੀਤੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ।

VIII. ਨਿਵੇਸ਼ ਨਿਕਾਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਸਤਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
2. ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
3. ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
4. ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਯ ਸੇਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਸੰਕਲਪੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।
6. ਨਿਵੇਸ਼ ਮਾਪਦੰਢ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
7. ਲੇਬਰ ਤੀਬਰ ਤਕਨੀਕਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
8. ਆਯਾਤ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਨ ਕਾਰਜ-ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ?
9. ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

21245/NH

C–2113

COMPARATIVE POLITICAL SYSTEM

U.K. AND U.S.A.

Paper–BPOLBP 2501

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 10½ marks each and the entire Section C consisting of 14 short answer type questions carrying 2 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. What is Comparative Politics ? Write down its scope. 10½

2. Discuss the Comparative method's in detailed. 10½

3. Write down the Parliamentary form of Government in U.K. 10½

4. What is Cabinet ? Discuss its functions. 10½

SECTION—B

5. Discuss the features of U.S.A. Constitution. 10½

6. Why U.S.A. Political system is a Federal System? 10½

7. Explain the features of Party System in U.K. 10½

8. Write a note on Rule of Law. 10½

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 14×2=28

(i) Define the Comparative Politics.

(ii) Write down about the scope of Comparative Politics.

(iii) Write a short note on various Comparative methods used in Comparative Politics.

(iv) What are Convention ?

(v) Write a note on Megna Carta.

(vi) Describe the history of the Origin of Monarchy in U.K.

(vii) Discuss the three features of British Cabinet System.

(viii) Write down the difference between Conventions and Law.

Scanned with CamScanner

(ix) What are the sources of the Power of the Crown ?

(x) Write a short note on the features of the U.S.A. Constitution.

(xi) What is the Presidential form of Government in U.S.A. ?

(xii) What are Pressure Groups ?

(xiii) Write down three features of Party System in U.K.

(xiv) Write the name of two major Parties in the U.S.A.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 14 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10½

2. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਢੰਗਾ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਪੁਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10½

3. ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 10½

4. ਕੇਬੀਨੇਟ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10½

ਭਾਗ—B

5. ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 10½

Scanned with CamScanner

6. ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇੱਕ ਸੰਘਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

7. ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 10½

8. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 10½

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 14×2=28

(i) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(ii) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(iii) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(iv) ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?

(v) ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(vi) ਯੂ.ਕੇ. (U.K.) ਵਿੱਚ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

(vii) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੈਬਨਿਟ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(viii) ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

(ix) ਤਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੋਮੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

(x) ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(xi) ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੀ ਹੈ?

(xii) ਦਬਾਓ ਸਮੂਹ ਕੀ ਹਨ?

(xiii) ਯੂ.ਕੇ. ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

(xiv) ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

Total Pages : 4

PC–21233/NH

C–2113

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (ਚੋਣਵਾਂ)

(Semester–V)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

ਭਾਗ–ਓ

I. 'ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

'ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ' ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (11)

II. 'ਬੇੜਾ ਬੰਧਿ ਨ ਸਕਿਓ' ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਖ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰੋ :

ਗਲੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀਆਂ, ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ॥
ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ, ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਾਵੀਆਹ॥
ਰੀਸਾ ਕਰਿਹ ਤਿਨਾੜੀਆ, ਜੋ ਸੋਵਹਿ ਦਰ ਖੜੀਆਰ॥

Scanned with CamScanner

ਨਾਲਿ ਖਸਮੈ ਰਤੀਆ, ਮਾਣਹਿ ਸੁਖਿ ਰਲੀਆਹ॥
ਹੋਦੈ ਤਾਣਿ ਨਿਤਾਣੀਆਂ, ਰਹਹਿ ਨਿਮਾਨਣੀਆਹ॥
ਨਾਨਕ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ, ਜੇ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਹ॥੨॥

(11)

ਭਾਗ-ਅ

III. ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਤੱਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

'ਰੰਗਮੰਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਟਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।' ਇਸ ਕਥਨ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ। (11)

IV. 'ਝਨਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ' ਨਾਟਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

'ਝਨਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ' ਨਾਟਕ ਦਾ ਕਲਾ ਪੱਖ ਲਿਖੋ। (12)

ਭਾਗ-ਏ

V. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

1. 'ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

2. ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲਏ ਹਨ?
3. 'ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਸਨੂੰ ਹਾਲ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ?
4. 'ਵਾਹ ਜੋਧੇ ਵੀਰ ਪੂਰਬਾਣੀ ਕੀ' ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਕਿਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ?
5. ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਭੇਦਤਾ ਬਾਰੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ?
6. ਨਾਟਕ ਦੇ ਮੂਲ ਤੱਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
7. ਰੰਗਮੰਚ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
8. ਨਾਟਕ ਦੇ ਪਾਤਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
9. ਨਾਟਕ ਦੇ ਗੋਂਦ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
10. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
11. ਭੰਤੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਕਿਉਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ?
12. ਜਮਨਾ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

13. ਬਲਬੀਰੋ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

14. ਕੀ 'ਝਨਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ' ਨਾਟਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

15. 'ਝਨਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ' ਨਾਟਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਘਰਾਂ (ਐਕਟਾਂ) ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ? (15×2=30)

Scanned with CamScanner

...mation Services Infrastructure for ...

Roll No. ..... Total Pages : 4

21237/NH

C/2113

ENGLISH LITERATURE : POETRY AND THE HISTORY OF ENGLISH LITERATURE

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : All questions are compulsory.

1. Attempt any four in about 150 words each :

   Confessional poetry, lyric, doggerel, dramatic monologue, elegy, allusion. 4×3=12

2. Enumerate chief characteristics of the Victorian period in English Literature.

Scanned with CamScanner

Or

Write in your own words the major themes and techniques adopted by writers in the Modern period. 11

3. Give substance of the poem 'Ring Out Wild Bells' by Tennyson.

Or

Draw a character sketch of the Village preacher from the poem The Village Preacher by Oliver Goldsmith. 11

4. Give in brief, the life of Don Juan, as described in prescribed Canto 1 of the poem.

Or

What is the main theme of Don Juan Canto 1 ? 11

5. Attempt all **seven** questions in about 30 words each : 7×2=14

(a) What is the central idea of the poem Shaper Shaped?

(b) What are the narrator's views about his opponent in The Man He Killed?

(c) What was the poet's reaction on seeing his mother's picture?

(d) Write the central idea of A Thing of Beauty.

(e) What are the sufferings which the blind child undergoes?

(f) How did Don Juan's mother influenced his formative years?

(g) Draw a character sketch of Don Juan's father.

Scanned with CamScanner

6. Attempt all **four** concepts/terms in 30 words each :

Haiku, symbol, sonnet, imagery. 4×2=8

7. What do you know about the following texts? Explain any **four**, in about 100 words each :

(a) Preface to the Lyrical Ballads.

(b) The Rime of the Ancient Mariner.

(c) Ulysses by Tennyson.

(d) On Reading Old Books.

(e) Tess of the d'Urbervilles.

(f) David Copperfield.

(g) Lord Jim. 4×2=8

Scanned with CamScanner

PC-21238/NH

C/2113

हिंदी साहित्य और काव्यशास्त्र

(विकल्प-I)

Paper–HINBA3PUP-109

(Semester–V)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 75

नोट : निर्देशानुसार उत्तर दीजिए।

खण्ड–क

I. किसी **एक** प्रश्न का उत्तर दीजिए–

(क) काव्य का स्वरूप स्पष्ट करते हुए इसके तत्वों पर चर्चा करें।

(ख) व्यंजना शब्दशक्ति की परिभाषा उदाहरण सहित लिखें। (1×9=9)

II. किसी **एक** प्रश्न का उत्तर दीजिए–

(क) चौपाई छंद के लक्षण उदाहरण सहित लिखिए।

(ख) उल्लाल छंद के लक्षण उदाहरण सहित लिखिए। (1×8=8)

खण्ड–ख

III. किसी **एक** प्रश्न का उत्तर दीजिए–

(क) कबीर दास का जीवन परिचय देते हुए उनकी काव्यगत विशेषताओं पर चर्चा कीजिए।

(ख) 'वात्सल्य' का सार लिखिए। (1×9=9)

Scanned with CamScanner

IV. किसी **एक** पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या कीजिए–

(क) तूँ तूँ करता तूँ भया, मुझमें रही ना हूँ।

वारी फेरि बलि गई, जित देखौं तित तूँ।

(ख) तू दयालु, दीन हौं, तू दानि, हौं भिखारी।

हौं प्रसिद्ध पातकी, तू पापपुंज-हारी।।

नाथ तू अनाथ कौ, अनाथ कौन मोसो?

मो समान आरत नहिं, आरतिहार तोसौ।। (1×5=5)

V. किसी **एक** प्रश्न का उत्तर दीजिए–

(क) निबंधकार पूर्ण सिंह का साहित्यिक परिचय दीजिए।

(ख) 'ठेले पर हिमालय' निबंध का सार लिखिए। (1×9=9)

VI. किसी **एक** गद्यांश की सप्रसंग व्याख्या कीजिए–

(क) आर्यावर्त में कन्या-दान प्राचीन काल से चला जाता है। कन्या-दान और पतिव्रत-धर्म दोनों एक ही फल प्राप्ति का प्रतिपादन करते हैं। आजकल के कुछ मनुष्य कन्यादान को गुलामी की हंसली मान बैठे हैं। वे कहते हैं कि क्या कन्या कोई गाय भैंस या घोड़ी की तरह बेजान और बेजुबान वस्तु है जो उसका दान किया जाता है। यह अल्पज्ञता का फल है सीधे और सच्चे रास्ते से गुमराह होना है।

(ख) आज के नये मनुष्य ने अपने आप को 'स्व' की कोठरी में बंद कर लिया है। वह धूरीहीन है। उसकी प्रतिबद्धता किसी से नहीं है। देश, राष्ट्र, समाज, परिवार, मानवीय भाव आदि से वह कट कर अलग होकर जीना चाहता है। वह स्वयं को संकुचित करके स्व के भीतर करके, चरम निर्वासन को रसपूर्वक भोगने की सोचता है। (1×5=5)

खण्ड–ग

VII. निम्नलिखित लघु प्रश्नों के संक्षिप्त उत्तर दीजिए–

(क) शब्द शक्ति किसे कहते हैं?

(ख) महाकाव्य में कम से कम कितने सर्ग होने चाहिए?

(ग) काव्य के कोई दो प्रयोजन बताएं।

(घ) 'विनय पत्रिका' की रचना तुलसी ने किस उद्देश्य से की है?

(ङ) कबीर दास ने पाखंड का खंडन क्यों किया है?

(च) 'नयनों की गंगा' निबंध का क्या उद्देश्य है?

(छ) सूरदास की गोपियाँ उद्धव से क्या चाहती हैं?

(ज) सूरदास की कोई दो रचनाओं के नाम बताएं।

(झ) 'कछुआ धर्म' का क्या संदेश है?

(ञ) धर्मवीर भारती का जन्म कब और कहां हुआ था?

Scanned with CamScanner

(ट) 'लक्षण' शब्दशक्ति से क्या अभिप्राय है?

(ठ) गद्य से क्या अभिप्राय है?

(ड) कबीर जी के अनुसार ईश्वर की प्राप्ति कैसे होती है?

(ढ) भारतेन्दु जी के अनुसार भारतवासी अंग्रेजों की चापलूसी क्यों करते हैं?

(ण) काव्य के कितने तत्व होते हैं? (15×2=30)

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

21250/NH

C–2113

MATHEMATICAL METHODS–I

Paper–II

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 8 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

1. State and prove Second shifting theorem for Laplace transforms. 6

2. Find the Laplace transform of $\cos\sqrt{t}$. 6

Scanned with CamScanner

3. Let $f(t)$ be a periodic function with period T. Then prove that

$$L(f(t)) = \frac{1}{1-e^{-sT}} \int_0^T e^{-st} f(t)\, dt.$$

Hence, find the Laplace transform of

$$f(t) = \begin{cases} t, & \text{if } 0 < t \le a \\ 2a - t, & \text{if } 0 < t < 2a \end{cases}$$

if $f(t+2a) = f(t)$. 6

4. State and prove convolution theorem. 6

SECTION—B

5. Solve $y'' + 3y' + 2y = r(t)$, where

$$r(t) = \begin{cases} 4t, & \text{if } 0 < t < 1 \\ 8, & \text{otherwise} \end{cases} \quad y(0) = y'(0) = 0.$$ 6

6. Solve $\frac{dx}{dt} - 6x + 3y = 8e^t$, $\frac{dy}{dt} = 2x - y + 4e^t$; when $x(0) = -1$, $y(0) = 0$. 6

7. Solve $\frac{\partial U}{\partial t} = 3\frac{\partial^2 U}{\partial x^2}$,

where $U\left(\frac{\pi}{2}, t\right) = 0$, $U_x(0, t) = 0$ and $U(x, 0) = 20 \cos 3x - 5 \cos 9x$. 6

8. A string is stretched between two points (0, 0) and $(\ell, 0)$. If it is displaced into the curve $y = K \sin\left(\frac{m\pi x}{\ell}\right)$ and released from rest in that position at time t = 0. Find displacement $y(x, t)$ at any time $t > 0$ and at any point $x \in (0, \ell)$. 6

SECTION—C

9. Answer the following questions : 8×2=16

(i) Find the Laplace transform of 2^t.

(ii) Solve $\frac{dx}{dt} - y = 0$ and $\frac{dy}{dt} - x = 0$, given $x(0) = 0$, $y(0) = 1$.

Scanned with CamScanner

(iii) Prove that $\int_0^{\pi/2} \sqrt{\tan\theta}\, d\theta = \frac{\pi}{\sqrt{2}}$.

(iv) If $n > 1$ is any integer, then prove that $\Gamma(n) = (n-1)!$.

(v) Prove that $\frac{\beta(m, n+1)}{n} = \frac{\beta(m+1, n)}{m}$.

(vi) State and prove change of Scale property for Laplace transforms.

(vii) Find the inverse Laplace transform of $\frac{1}{s} e^{-\sqrt{s}}$.

(viii) Apply convolution theorem, to evaluate $L^{-1}\left(\frac{1}{(s-2)(s+2)^2}\right)$.

Scanned with CamScanner

PC–21248/NH

C–2113

WORLD REGIONAL GEOGRAPHY–I

(Semester–V)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 45

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 7½ marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION–A

I. Divide Anglo-America into various drainage system, and discuss in brief the rivers found in each of them.

II. Distribution of population in Europe is uneven but comparatively dense. Discuss it's causes in brief.

III. Analyse various types of iron ore. Explain the principle areas of production, distribution, reserves and trade in Anglo-America.

IV. Merit and demerit of conventional and non-conventional energy sources. Define any non-conventional energy source in brief in Europe.

Scanned with CamScanner

SECTION–B

V. What are the basis of localization of industry. Explain in brief the iron and steel industry in Europe.

VI. Write in detail account about development, distribution and production of fish and it's related industry and trade in Europe.

VII. Write an essay on the major land transport of Anglo-America.

VIII. What do you mean by cash or commercial crops? Describe in detail about development, production, distribution and trade of coffee in Latin America.

SECTION–C
(Compulsory Question)

IX. Write short notes on the following :

1. CS (subtropical summer dry) type of climate in Europe.
2. Write Colombian oil field.
3. 500-Barrage canal system.
4. Donetz coal field.
5. Chicago Gary region.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 7½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਐਂਗਲੋ-ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਕਸਾ-ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੋ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

II. ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਵੰਡ ਅਸਮਾਨ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਘਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

III. ਕੱਚੇ ਲੋਹੇ (iron ore) ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਐਂਗਲੋ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ, ਵੰਡ, ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।ਸ

IV. ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਅਣ-ਰਵਾਇਤੀ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਿਖੋ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਣ-ਰਵਾਇਤੀ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

ਭਾਗ–B

V. ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹਨ? ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

VI. ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਵੰਡ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਰਿਤ ਹਿਸਾਬ ਲਿਖੋ।

VII. ਐਂਗਲੋ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਖ ਭੂਮੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

VIII. ਨਕਦ ਜਾਂ ਵਪਾਰਿਕ ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਲੇਟਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਉਤਪਾਦਨ, ਵੰਡ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜਲਵਾਯੂ ਦੀ CS (ਉਪ ਤਪਤ-ਖੰਡੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁਤ ਦਾ ਦਿਨ) ਕਿਸਮ।
2. ਕੋਲੰਬੀਅਨ ਤੇਲ ਖੇਤਰ ਲਿਖੋ।
3. 500-ਬਰਾਜ ਨਹਿਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ।
4. ਡੋਨੇਟਜ਼ ਕੋਲਾ ਖੇਤਰ।
5. ਚਿਕਾਗੋ ਗੈਰੀ ਖੇਤਰ।

Scanned with CamScanner

PC–21256/NH

C–2113

OBJECT ORIENTED PROGRAMMING USING C++–BCSB–3101T

(Semester–V)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 45

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 9 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 1½ marks each.

SECTION–A

I. In what ways object oriented paradigm is better than structured programming paradigm? Explain the features of OOPs. (9)

II. Discuss the data types in C++ programming. (9)

III. Write a sample code to show the difference between C and C++. (9)

IV. Explain the method of passing simple data types to functions by reference. (9)

Scanned with CamScanner

SECTION–B

V. (a) Discuss the benefits of returning objects from functions. (4)

(b) Explain accessing member data and returning values using "this" pointer. (5)

VI. What do you mean by inheritance? Give the types of inheritance supported in C++. Write a program in C++ showing the use of single inheritance. (9)

VII. (a) Write a program to show the working of constructors along in inherited classes. (5)

(b) Write a program to show the use of friend function. (4)

VIII. Write a program in C++ to demonstrate the difference between compile time and run time polymorphism. (9)

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. What is the importance of storage?
2. Can C++ keywords be used as identifiers? Discuss.

3. Can pure virtual functions be private in C++?
4. What is runtime polymorphism in C++?
5. Why hybrid inheritance is not possible in class?
6. What is the difference between class and nested class? (6×1½=9)

Scanned with CamScanner

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 9 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1½-1½ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਕਿਹੜੇ ਢੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਮੂਨਾ ਢਾਂਚਾਗਤ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ? OOPs ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (9)

II. C++ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਿੰਗ ਵਿਚ ਅੰਕੜਾ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (9)

III. C ਅਤੇ C++ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਕੋਡ ਲਿਖੋ। (9)

IV. ਹਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਅੰਕੜਾ ਕਿਸਮਾਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (9)

ਭਾਗ–B

V. (a) ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਆਬਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (4)

(b) "this" ਪੁਆਂਇੰਟਰ ਵਰਤ ਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ (accessing) ਨੰਬਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (5)

VI. Inheritance ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? C++ ਵਿਚ ਸਮਰਥਤ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। ਇਕਹਿਰੀ Inheritance ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਿਖਾ ਕੇ C++ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਲਿਖੋ। (9)

VII. (a) Inherited ਕਲਾਸਾਂ ਸਹਿਤ ਕਨਸਟਰਕਟਰਜ਼ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਲਿਖੋ। (5)

(b) ਫਰੈਂਡ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਲਿਖੋ। (4)

VIII. ਕੰਪਾਈਲ ਟਾਈਮ ਅਤੇ ਰਨ ਟਾਈਮ ਬਹੁਰੂਪਤਾ (polymorphism) ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ C++ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਲਿਖੋ। (9)

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਸਟੋਰੇਜ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ?
2. ਕੀ C++ ਕੀਅਵਰਡਜ਼ ਨੂੰ ਆਈਡੈਂਟੀਫਾਇਰਜ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਕੀ ਸ਼ੁੱਧ ਅਮਲੀ ਫੰਕਸ਼ਨ C++ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

Scanned with CamScanner

4. C++ ਵਿਚ ਰਨ ਟਾਈਮ ਬਹੁਰੂਪਤਾ (polymorphism) ਕੀ ਹੈ?

5. ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਹਾਈਬਰਿਡ inheritance ਸੰਭਵ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ?

6. ਕਲਾਸ ਅਤੇ ਨੈਸਟਡ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?

(6×1½=9)

Scanned with CamScanner

PC–21246/NH

C–2113

MUSIC VOCAL–A

(Semester–V)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 38

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 7 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION–A

I. Write in detail the historical development of music from 18th to 1947.

II. Discuss in detail the origin and development of Tarana gayan shally.

III. Discuss in detail about the development and importance of Indian notation system with its merits and demerits.

IV. Write down the life sketch and contribution of Pt. Krishan Rao Shankar Pandit to Indian Classical Music.

SECTION–B

V. Discuss in detail the following technical terms in the context of Gurmat Sangeet:

(a) Kirtaniya. (b) Paudi.

Scanned with CamScanner

VI. Write down the notation and description of Raag Bihag in detail.

VII. Write down the description of Teevra Taal.

VIII. Write in detail about the comparative study of Raag Miyan Ki Todi and Raag Multani.

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. Name the founder of Tappa.
2. Name any two folk artists of Punjab.
3. How many Dhunis are there in Guru Granth Sahib?
4. Name the Samadi Swar of Raga Maru Bihag.
5. Name the Thaat of Raga Maru Bihag.
6. Write the bols of Jhumra Taal.
7. Write down the Pakad of Raag Multani.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 7 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2-2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ 1947 ਤਕ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

II. ਤਰਾਨਾ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਉਦਭਵ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ।

III. ਭਾਰਤੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

IV. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਓ ਸ਼ੰਕਰ ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ–B

V. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ :

(a) ਕੀਰਤਨੀਆ। (b) ਪਉੜੀ।

VI. ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ।

VII. ਤੀਵਰਾ ਤਾਲ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

VIII. ਰਾਗ ਮੀਆਂ ਕੀ ਤੋੜੀ ਰਾਗ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਟੱਪਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
2. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਗਾਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
3. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ?
4. ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਬਿਹਾਗ ਦੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
5. ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਥਾਟ ਲਿਖੋ।
6. ਝੂਮਰਾ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ।
7. ਰਾਗ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਪਕੜ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

21254/NH

C–2113

PHYSICAL EDUCATION

Paper–A

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 80

Note : All questions from Section A is compulsory carrying 2 marks each. Attempt **one** question each from Section B to Section E carrying 15 marks each.

SECTION—A

1. Compulsory Question. Write short notes on the following : 10×2=20

   (i) Rectilinear motion.

Scanned with CamScanner

(ii) Blood Pressure.

(iii) Lordosis.

(iv) Recreation.

(v) Types of Leadership.

(vi) Diastole.

(vii) Knock knee.

(viii) Lying Posture.

(ix) Official in Handball.

(x) NADA.

SECTION—B

2. Give meaning of Recreation. Elaborate its aims and importance in Daily Life style. 15

3. Define Camping. Explain the types, layout and orgnization of Camping. 15

SECTION—C

4. Define Posture. Write down the characteristics of various type of Posture. 15

5. Write down the following :

(a) Knock Knee & Bow leg.

(b) Kyphosis & Scoliosis. 15

SECTION—D

6. Write down the following :

(a) Teaching methods.

(b) Administration criteria for B.P.ED and M.P.ED. 15

7. Define Cardiovascular system. Write down the effect of exercises on it. 15

Scanned with CamScanner

SECTION—E

8. Describes how to improve performance for different Sports and Competitions. 15

9. Elaborate the major International and Open Tournaments of Handball. 15

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ: ਭਾਗ A ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ B ਤੋਂ ਭਾਗ E ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਲਾਜਮੀ ਸਵਾਲ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 10×2=20

(i) ਸਰਲ ਰੇਖੀ ਗਤੀ।

(ii) ਲਹੂ ਦਾ ਦਬਾਅ।

(iii) ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਕੁੱਬ।

(iv) ਮਨੋਰੰਜਨ।

(v) ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

(vi) ਦਿਲ ਦਾ ਫੈਲਾਅ।

(vii) ਗੋਡਿਆਂ ਦਾ ਟਕਰਾਉਣਾ।

Scanned with CamScanner

(viii) ਲੇਟਣ ਆਸਣ।

(ix) ਹੈਂਡਬਾਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ।

(x) NADA.

ਭਾਗ—B

2. ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ। ਰੋਜਾਨਾ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

3. ਕੈਂਪਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਕੈਂਪਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—C

4. ਆਸਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਆਸਣਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 15

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ: 15

(a) ਗੋਡਿਆ ਦਾ ਟਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਮੁੜੀ ਹੋਈ ਲੱਤ।

(b) ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਕੁੱਬ ਅਤੇ ਰੀੜ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਟੇਢਾਪਨ।

ਭਾਗ—D

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ: 15

(a) ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ।

(b) B.P. ED. ਅਤੇ M.P. ED. ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾਪ-ਦੰਡ।

7. ਦਿਲ ਅਤੇ ਖੂਨ ਪਰਵਾਹੀ ਨਾੜੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਸ 'ਤੇ ਕਸਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ। 15

ਭਾਗ—E

8. ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਕਾਰਗੁਜਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? 15

9. ਹੈਂਡਬਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

21251/NH

C/2113

DISCRETE MATHEMATICS

Option–(i)

Semester–V

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 8 short answer type questions carrying 2 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. (a) In a survey of 60 people, it was found that 25 read Newsweek magazine, 26 read Fortune, 9 read both Newsweek and Fortune, 11 read both Times and Newsweek, 8 read both Times and Fortune, 3 reads all three magazines. Find the number of people who read at least of the three magazines and who read exactly one magazine. 4

   (b) How many 6-digit numbers can be formed from the digits 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, if no digit is repeated. 2

2. (a) Let A be a set of integers and R be a relation on A × A defined by (a, b) R(c, d), if and only if, a + d = b + c. Prove that R is an equivalence relation. 3

   (b) Show that distinct equivalence classes of an equivalence relation on a set form a partition on that set. 3

3. (a) Consider the lattice D_{60} = {1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 15, 20, 30, 60}. Draw the Hasse Diagram of D_{60}. Find complements of 2 and 10, if they exist. 3

   (b) Define Partial Order Relation, Lattice and Chain. 3

4. (a) Use Pigeonhole Principle to prove that an injection can not exists between a finite set A and a finite sat B if the cardinality of A is greater than the cardinality of B. 4

   (b) If ten people are chosen in any way, show that atleast two of them are born on the same day. 2

Scanned with CamScanner

SECTION—B

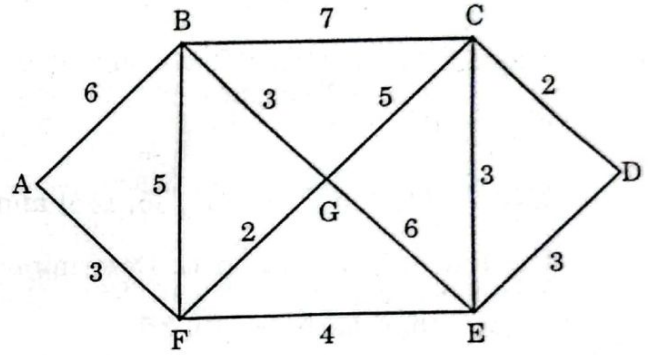
5. (a) State and prove Euler's Theorem on graphs. 3

(b) Determine whether it is possible to construct a graph with 12 edges such that 2 of the vertices have degree 3 and the remaining vertices have degree 4. 3

6. (a) An undirected graph possesses an Eulerian path if and only if it is connected and has either zero or two vertices of odd degree. Give a suitable example. 4

(b) Show that in a non-directed graph, the number of vertices of odd degree is even. 2

7. Find the shortest path using Dijkstra's algorithm, from A to D. 6

8. A salesman must travel from city to city to sell his product. The following table shows the distance (in Km) between various cities :

From / To City

City	A	B	C	D	E
A	0	40	24	30	200
B	40	0	25	300	30
C	24	25	0	26	26
D	30	300	26	0	40
E	200	30	26	40	0

Use assignment method to find the route of tour which will cover minimum total distance. 6

Scanned with CamScanner

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 8×2=16

(i) Prove that a relation R is symmetric if and only if $R^{-1} = R$.

(ii) Let L = {1, 3, 5, 7, 15, 21, 35, 105} and $\leq$ be the relation/divides on L. Determine l.u.b. of {3, 7} and g.l.b. of {15, 35}.

(iii) Let **R** be an equivalence relation on the set A = {p, q, r, s} defined by the partition P = {{p, s}, {q, r}}. Determine the elements of equivalence relation and also find the equivalence classes of **R**.

(iv) Consider a lattice L on the set D_m, the diviors of a positive integer m, where $a \vee b = \text{l.c.m.}(a,b), a \wedge b = \text{g.c.d.}(a,b)$. Draw the diagram of the partial order induced by L, for m = 36.

(v) Prove that the maximum number of nodes on level n of a binary tree is 2^n.

(vi) Show that the maximum number of edges in a simple graph with n vertices is $\frac{n(n-1)}{2}$.

(vii) Show that K_5 is not a planar graph.

(viii) How many edges must be drawn in order to obtain a planar graph with 5 vertices that define 7 regions? Draw such graph.

Scanned with CamScanner

PC–21222/N

L–3/2113

TEACHING OF SOCIAL STUDIES–XII

(Semester–V)

(Common with B.A. B.Sc. & B.Sc. B.Ed.)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt **one** question each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 11 marks.

SECTION—A

I. Discuss concentric, correlational and spiral approach to teaching of social studies with examples. (4,4,4)

II. What is instructional Planning? Discuss its need and importance in detail. (4,8)

SECTION—B

III. Justify the role of a good social studies teacher in developing responsible citizens by taking real life examples. (12)

IV. Justify the need of separate social studies room. (12)

Scanned with CamScanner

SECTION—C

(Compulsory Question)

V. Write brief answers of the following :

1. Meaning of social studies. (2)
2. Difference between social studies and social science. (2)
3. Importance of social studies as a core subject. (2)
4. Use of interactive board. (2)
5. Qualities of a good text book. (2)
6. Which of the following is projective teaching aid? (1)
   (a) Chalk board.
   (b) Chart.
   (c) Model.
   (d) Overhead projector.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਮਕੇਂਦਰੀ, ਸਹਿ-ਸਬੰਧਕ ਅਤੇ ਚੱਕਰਦਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (4,4,4)

II. ਸਿਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (4,8)

ਭਾਗ—B

III. ਅਸਲੀ ਜਿੰਦਗੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਚੰਗੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਉਚਿਤੱਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰੋ। (12)

IV. ਵਖਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਖਿਆ ਕਮਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਉਚਿਤੱਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਅਰਥ। (2)
2. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰ। (2)

Scanned with CamScanner

3. ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਅਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। (2)

4. ਪ੍ਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ। (2)

5. ਇਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਗੁਣ। (2)

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ? (1)

(a) ਚਾਕ ਬੋਰਡ।

(b) ਚਾਰਟ।

(c) ਮਾਡਲ।

(d) ਓਵਰਹੈਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ।

Scanned with CamScanner

PC–21219/N

L–3/2113

TEACHING OF MATHEMATICS–IX

(Semester–V)

(Common B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt **one** question each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 11 marks.

SECTION—A

I. Explain meaning, nature and scope of Mathematics in Education. (12)

II. Explain life-sketch of Pythagoras and his contribution in the field of Mathematics. (12)

SECTION—B

III. What do you mean by Pedagogical analysis and content material in the subject Mathematics? Explain by laying emphasis on the need of such analysis. (12)

IV. Explain the taxonomy given by Bloom and his associates for the Instructional objective. (12)

Scanned with CamScanner

SECTION—C

(Compulsory Question)

V. Write short notes on the following :

1. Hypothesis in Mathematics. (2)
2. Notation system. (2)
3. Skill objective of teaching Mathematics at the Elementary stage. (2)
4. Aim of teaching Mathematics at the entire school stage. (2)
5. Intellectual value of Mathematics. (2)
6. Which of the following is not an affective domain?
   (a) Receiving.
   (b) Analyzing.
   (c) Valuing.
   (d) Organizing. (1)

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਰਥ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

II. ਪਾਇਥਾਗੋਰਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੂਪਰੇਖਾ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—B

III. ਗਣਿਤ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸਮਗਰੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

IV. ਸਿਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਲੂਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਗਣਿਤ ਵਿਚ ਪਰਿਕਲਪਨਾ। (2)
2. ਅੰਕ ਲਿਪੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ। (2)

Scanned with CamScanner

3. ਮੁਢਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਉਦੇਸ਼। (2)

4. ਸਮੁੱਚੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼। (2)

5. ਗਣਿਤ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਮਹੱਤਤਾ। (2)

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇਕ ਭਾਵਾਤਮਿਕ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ?

   (a) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

   (b) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ।

   (c) ਮਹੱਤਤਾ ਜਾਣਨਾ।

   (d) ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ। (1)

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

21230/N

L–3/2113

TEACHING OF MUSIC

Paper–XX

Semester–V

Common for B.A. B.Ed. and B.Sc.

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 2 marks each and one objective type question of 1 mark.

SECTION—A

1. Discuss the effects of Music on behaviour, activity and fatigue and emotions. 12

Scanned with CamScanner

2. What are the aims and objectives of Music as a subject in School curriculum ? 12

SECTION—B

3. Discuss about the 'Lay' its emotional aesthetic significance and essentials training in Rhythm. 12

4. Describe the relationship between Music and other Fine-Arts. 12

SECTION—C

5. Write answer in brief on the following :

   (i) Who is the author of the Grantha ?

   (a) Natya Shastra.

   (b) Geet Govind. 2

   (ii) Give some examples of Musical and Non Musical Sounds. 2

   (iii) Define the Voice Culture. 2

   (iv) Write some qualities of a Music Teacher. 2

   (v) Define the Folk Music. 2

   (vi) How many Swaras are in a Sargum ? 1

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇਕ-ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ।

ਭਾਗ—A

1. ਵਿਵਹਾਰ, ਗਤੀਵਿਧੀ, ਥਕਾਵਟ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਂਵਾ 'ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਂਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

2. ਸਕੂਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੰਤਵ ਕੀ ਹਨ? 12

ਭਾਗ—B

3. ਤਾਲ ਵਿੱਚ 'ਲੈਅ', ਇਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸੁਹਜਵਾਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਜਰੂਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

4. ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕੋਮਲ-ਕਲਾਂਵਾ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 12

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

(i) ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ?

(a) ਨਟ ਸ਼ਾਸਤਰ

(b) ਗੀਤ ਗੋਵਿੰਦ। 2

(ii) ਸੰਗੀਤਮਈ ਅਤੇ ਅਣਸੰਗੀਤਮਈ ਆਵਾਂਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਉ। 2

(iii) ਆਵਾਜ਼ ਕਲਚਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। 2

(iv) ਇੱਕ ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਕੁਝ ਗੁਣ ਲਿਖੋ। 2

(v) ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। 2

(vi) ਇਕ ਸਰਗਮ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸਵਰ ਹਨ? 1

Scanned with CamScanner

PC–21212/N

L–3/2113

TEACHING OF PUNJABI–II

(Semester–V)

(Common with B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Time : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੋ। ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (2,10)

II. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। ਮਿਡਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ? (9,3)

ਭਾਗ—B

III. "ਅਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਅ 'ਤੇ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਸੱਟ ਹੈ।" ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ? (6,6)

Scanned with CamScanner

IV. ਲਿਖਣ ਕਲਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਲਿਖਣ ਕਲਾ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (2,10)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਲਿੱਪੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? (2)
2. ਭਾਸ਼ਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਚੋਮਕਸੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੱਸੋ। (2)
3. ਸੁਖਮ ਪੜਾਈ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? (2)
4. ਆਗਮਨ ਅਤੇ ਨਿਗਮਨ ਵਿਧੀ 'ਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (2)
5. ਅਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। (2)
6. ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ ..... ਹੈ।

   (ੳ) 40 (ਅ) 41 (ੲ) 42 (ਸ) 32. (1)

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 3

21213/N

L–3/2113

TEACHING OF HINDI–III

Semester–V

(Common with B.A., B.Ed. & B.Sc., B.Ed.)

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

नोट : यह प्रश्न पत्र **तीन** खण्ड़ों में विभाजित है। निर्देशानुसार उत्तर दीजिए।

खण्ड-'क'

1. संविधान के अनुसार भाषाओं की स्थिति का विस्तार से वर्णन कीजिए। 12

अथवा

2. भाषा का समाज के संदर्भ में महत्त्व बताते हुए उसकी विशेषताओं का विस्तार से वर्णन कीजिए। 6,6

Scanned with CamScanner

खण्ड-'ख'

3. हिन्दी भाषा का उद्देश्य व महत्त्व: 3×4=12

(i) मातृभाषा के रूप में

(ii) राष्ट्रीय भाषा के रूप में

(iii) अंतर्राष्ट्रीय भाषा के रूप में।

अथवा

4. हिन्दी भाषा : स्वतंत्रता से पहले और बाद के स्वरूप पर विस्तार से चर्चा कीजिए। 12

खण्ड-'ग'

5. निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर दीजिए। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(i) भाषा और माध्यम भाषा में अंतर लिखिए। 2

(ii) भाषा शिक्षण के सामान्य सिद्धांत व सुत्र में चार अंतर बताओ। 2

(iii) कोठारी कमीशन ने भाषा के सम्बन्ध में क्या सुझाव दिए? 2

(iv) 'अधिगम' व 'शिक्षण' की एक-एक परिभाषा लिखिए। 2

(v) राष्ट्रीय भाषा हिन्दी की चार विशेषताएँ लिखिए। 2

(vi) 'राष्ट्रीय पाठ्यचर्या' कब बनाया गया था? 1

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 3

21211/N

L–3/2113

TEACHING OF ENGLISH–I

Semester–V

(Common with B.A., B.Ed. & B.Sc., B.Ed.)

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 11 marks.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Differentiate between home language and school language. How does the learning of the mother tongue (Home language) help and creates interference in learning the School language? 4,4,4

2. Explain the structural approach of teaching English in Indian context. Draw out its objectives and limitations. 4,4,4

SECTION—B

3. Define the Reading? Discuss in detail its mechanics and various methods of teaching reading to the Students. 2,4,6

4. What do you mean by Grammar? Discuss its types and methods of teaching also. 3,3,6

SECTION—C

5. Write short notes on the following :

   (i) Language is a system of systems. 2

   (ii) Limitations of direct method of teaching English. 2

   (iii) Extempore as a presentation skill. 2

   (iv) Use of Thesaurus in teaching of English. 2

   (v) Procedure of intensive reading. 2

   (vi) Name any two diphthongs with examples. 1

Scanned with CamScanner

PC–21231/N

L–3/2113

TEACHING OF PHYSICAL EDUCATION–XXI

(Semester–V)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt **one** question each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 11 marks.

SECTION—A

I. What do you mean by Physical Education? Why is Physical Education needed in Schools? (12)

II. Define Curriculum. Discuss the principles of Physical Education Curriculum. (12)

SECTION—B

III. Define Text Book. Discuss its need and importance in teaching of Physical Education. (12)

IV. What do you mean about Audio Visual Aids? Write down the importance of Audio Visual Aids in teaching of Physical Education. (12)

Scanned with CamScanner

SECTION—C

(Compulsory Question)

V. Write short notes on the following :

1. Relationship of Physical Education with Psychology. (2)
2. Spiral Approach of curriculum construction. (2)
3. Scope of Physical Education. (2)
4. Qualities of a Physical Education teacher. (2)
5. Importance of Physical Education Room. (2)
6. The Starting Block equipment is related to:
   (a) Shooting.
   (b) Volleyball.
   (c) Athletics. (1)

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ? (12)

II. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—B

III. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12)

IV. ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ। (12)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ। (2)

Scanned with CamScanner

2. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਚੱਕਰਦਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ। (2)

3. ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ। (2)

4. ਇਕ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਗੁਣ। (2)

5. ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਕਮਰੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। (2)

6. ਆਰੰਭਿਕ ਬਲਾਕ ਸਮਾਨ ਸਬੰਧਤ ਹੈ:

(a) ਸ਼ੂਟਿੰਗ।

(b) ਵਾਲੀਬਾਲ।

(c) ਐਥਲੈਟਿਕਸ। (1)

Scanned with CamScanner